

NIE TYLKO FIAT

Pamięci Profesorów Juliusza Bardacha i Jana Baszkiewicza

Maria Pasztor | Dariusz Jarosz

NIE TYLKO FIAT

Z dziejów stosunków polsko-włoskich
1945–1989

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2018

Recenzenci:

prof. dr hab. *Jerzy Eisler*

dr hab. *Agnieszka Bógdał-Brzezińska*

Redaktor prowadzący:

Michał Zgutka

Redakcja:

Jolanta Kowalczyk

Korekta:

Magdalena Pluta

Projekt okładki i stron tytułowych:

Katarzyna Juras

Ilustracja na okładce:

Rozmowa prezesa Fiata Giovanniego Agnellego z premierem

Piotrem Jaroszewiczem w Warszawie w 1974 r., fot. PAP/CAF, sygn. 305918/4

Copyright © Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o., Warszawa 2018

Copyright © by Maria Pasztor & Dariusz Jarosz

Publikacja dofinansowana przez Wydział Nauk Politycznych i Studiów
Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego

ISBN 978-83-7383-956-4

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Wiślana 8, 00-317 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18, 22 826 59 21, 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki

Spis treści

Wykaz ważniejszych skrótów	9
Wstęp	13

Część I. 1944–1958

Rozdział 1. Główne problemy relacji politycznych	23
1.1. Dyplomacja i dyplomaci	24
1.2. Polska wobec głównych problemów włoskiej polityki zagranicznej ...	28
1.2.1. Traktat pokojowy z Włochami	28
1.2.2. Polska wobec włoskich pretensji terytorialnych	30
1.2.3. Polska wobec przyjęcia Włoch do ONZ	60
1.2.4. Polska wobec przyjęcia Włoch do NATO	65
1.3. Włochy wobec głównych problemów polityki zagranicznej Polski ...	68
1.3.1. Stanowisko Włoch wobec granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej .	68
1.3.2. Włochy wobec planu Rapackiego – preludium	79
Rozdział 2. Gospodarka, handel, finanse	83
2.1. Problem roszczeń odszkodowawczych	84
2.2. Problemy wymiany handlowej	99
2.3. „Wielka polityka” a polsko-włoskie stosunki gospodarcze w mikroskali: studia przypadków	121
Rozdział 3. Stosunki kulturalne i naukowe	130
3.1. Problemy pierwszych lat powojennych (1945–1949).....	130
3.2. W apogeum stalinizmu (1950–1954).....	138
3.3. W warunkach odwilży (1955–1958).....	148

Część II. 1959–1989

Rozdział 4. Kwestie polityczne	165
4.1. Bezpieczeństwo, rozbrojenie i odprężenie	165
4.2. Problem granicy na Odrze i Nysie Łużyckiej	237
4.3. Sprawa Górnej Adygi – sporów ciąg dalszy	255
4.4. Włochy, PRL i kwestia wietnamska	261
4.5. Włochy a kryzys polski 1980–1981.	272
4.6. Od stanu wojennego do końca PRL	275
Rozdział 5. Dylematy relacji gospodarczych	298
5.1. Nawiązywanie współpracy (1959–1970)	307
5.1.1. Nowe umowy	307
5.1.2. Rozwój wymiany handlowej	310
5.1.3. Najważniejsze osiągnięcia i problemy współpracy przemysłowej	318
5.2. Apogeum współpracy gospodarczej (1971–1980)	321
5.2.1. Ogólne zasady współpracy	321
5.2.2. Stan wymiany handlowej	322
5.2.3. Pułapka zadłużenia	329
5.2.4. Efekty współpracy	332
5.3. Trudne lata 80.	339
5.3.1. Pod znakiem zadłużenia i stanu wojennego	339
5.3.2. Handel zagraniczny i współpraca gospodarcza: regres i ożywienie (1981–1989)	346
5.3.3. Nerozwieszony spór: problem odszkodowań i długów przedwojennych	353
Rozdział 6. Kultura i nauka	361
6.1. W okresie gomułkowskiej „małej stabilizacji”	361
6.1.1. Współpraca kulturalna, naukowa i naukowo-techniczna: regulacje	361
6.1.2. Instytucje kulturalne	366
6.1.3. Efekty wymiany kulturalnej	371
6.1.4. Współpraca naukowa i naukowo-techniczna, szkolnictwo wyższe	378
6.1.5. Delikatna kwestia cmentarzy i pamięci	390
6.2. W atmosferze politycznej <i>détente</i> (1971–1980)	394
6.2.1. Umowy, programy i efekty współpracy kulturalnej, naukowej i naukowo-technicznej	394

6.2.2. Zmiany instytucjonalne	420
6.2.3. Sporów o cmentarze ciąg dalszy	423
6.3. Rewolucja „Solidarności” i lata 80.	425
6.3.1. Umowy i programy współpracy	425
6.3.2. Efekty współpracy	429
6.3.3. Instytucje	446
6.3.4. Cmentarze i rocznice	450
Zakończenie	453
Bibliografia	462
Riassunto	479
Indeks nazwisk	486
Spis fotografii	502
Spis tabel	503